

BUITEN

4^E JAARGANG N^O. 51.

ZATERDAG 17 DECEMBER 1910.

DE TERUGGEVONDEN DELFTSCHE VERMEER.
(ZIE BLADZIJDE 603).

INHOUD:

OVERZICHT VAN DE WEEK.	BLZ. 602
PARIJS TIJDENS DE REVOLUTIE, DE SCHOENMAKER SIMON EN ZIJN VROUW (VERVOLG), UIT HET FRANSCH VAN G. LENOTRE.	602
EEN NIEUWE DELFTSCHE VERMEER	BLZ. 601 EN 603
DE SUIKERFABRIEK „HOLLAND" TE HALFWEG, DOOR A. J. P. BIES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 604—606
REISINDRUKKEN UIT BRITSCHE-INDIË (SLOT), DOOR DR. P. H. ENTHOVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 606
DE WATER- EN VUURBAAS, DOOR BERNARD CANTER	608
LICHTEN DER ZEE (GEDICHT), DOOR S.	609
VOGELFOTOGRAFIE IN NEDERLAND EN DAARBUITEN, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTREERD.	610

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een averterder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

OVERZICHT VAN DE WEEK.

4 DECEMBER. Overleden mevrouw Eddy, stichtster van de Christian Science.

5 DECEMBER. De minister van buitenlandsche zaken deelt in de Tweede Kamer mede, dat de kans op een bezoek van de staatshoofden van Engeland en Frankrijk aan Nederland niet buitengesloten is.

Spoorweg-ongeluk bij Willesden Junction, Londen, waarbij eenige personen gedood en een groot aantal gewond worden.

Opening van het Congres der Ver. Staten.

6 DECEMBER. Het Fransche departement van koloniën ontvangt bericht van een hevig gevecht op 9 November in Fransch Soedan tusschen een colonne tiralleurs en de vereenigde troepen der sultans van Massalit en Wadai. De Franschen behaalden de overwinning, maar ten koste van zware verliezen; hun aanvoerder, overste Moll, sneuvelde.

President Taft richt tot het Congres een boodschap, die om haar conservatief en gematigd karakter een gunstigen indruk maakt in de handelswereld.

Bij de verkiezingen in Engeland behalen de liberalen belangrijke winsten.

7 DECEMBER. Overleden de Duitsche schilder prof. Ludwig Knaus te Berlijn.

8 DECEMBER. Aankomst van H. M. de Koningin met het Prinsesje in de residentie.

Opening van het Multatuli-Museum in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Door het Ommegaand Gerechtshof der Ver. Staten wordt de regering niet-ontvankelijk verklaard in haren eisch tot ontbinding van de z.g. anthraciet-trust.

Wegens het groot aantal stakingen in Portugal sinds de uitroeping der republiek, kondigt de regering een besluit tot regeling van het stakingsrecht af, waarbij dat recht aan de regeeringsambtenaren wordt ontzegd.

9 DECEMBER. De Nobel-prijs voor den vrede toegekend aan het Internationaal Vredes-bureau te Bern.

Minister Churchill verklaart, na het bekend worden van den uitslag der jongste verkiezingen, dat de Tory-partij buiten gevecht is gesteld.

Ernstige verkiezingsongeregeldheden te Belfast.

Uit Beirouth komt bericht van nieuwe christenmoorden te Karoe door Bedouinen en Drusen.

Bij een tusschentijdsche Rijksdagverkiezing te Labiau-Wehlau wordt de vrijzinnige candidaat met groote meerderheid gekozen.

10 DECEMBER. Nieuwe muiterij te Rio de Janeiro, ditmaal van de bemanning van een fort. Na een bombardement door de oorlogsschepen geeft het fort zich over.

Mijnramp te Crowsnest bij Winnipeg, waarbij 20 mijnwerkers om het leven komen.

PARIJS TIJDENS DE REVOLUTIE.

DE SCHOENMAKER SIMON EN ZIJN VROUW (Vervolg).

DEZE bijzonderheden, die tot dusver verwaarloosd zijn, ongetwijfeld omdat men ze van te weinig belang achtte, toonen niettemin hoe Simon bekendheid heeft te functiën kwam waaraan hij zijn bekendheid heeft te danken. Hij werd, zeggen de geschiedkundigen, gedankt door Marat en Robespierre. Hoe? Waarom? Marat, protegeerd door Marat en Robespierre, kwam in de rue des Cordeliers komen wonen na den 10^{en} Augustus; hij was een der geneesheeren die de gewonde Marseillanen verzorgden, en het is mogelijk dat zijn voorspraak Simon iets geholpen heeft; bestond er geen enkel punt van aanraking; deze was een mijnheer, volstrekt niet iemand om de schoenlappers in zijne politiek te mengen, en bovendien ging de keus van een bewaker voor den Dauphin hem niet aan. Daarentegen lijkt het mij zeer waarschijnlijk, dat Simon zijne positie te danken had aan Chaumette, zijn buurman uit de rue du Paon; Chaumette was in December 1792 procureur der Commune geworden en had als zoodanig veel te zeggen in de gevangenis van den Temple.

Bovendien is het voldoende wat nader bekend te zijn met deze pittoresque figuur van Chaumette om te begrijpen, dat het denkbeeld, een schoenlapper als opvoeder te geven aan den koning van Frankrijk, hem moest toelachen. Er bestaat omtrent Chaumette een anecdote die hem zeer juist teekent. Het gebeurde in de Conventie, bij het proces van Lodewijk XVI; de koning was, na een langdurig verhoor, op het punt in het rijtuig te stappen om naar den Temple terug te gaan, toen hij zag dat een grenadier van het escorte een stuk brood uit zijn zak haalde en het met den procureur der Commune deelde. Hij ging naar dezen toe om hem een stuk te vragen. „Met genoegen”, zeide Chaumette, „ziedaar, breek maar af; het is een Spartaansch ontbijt; als ik een wortel had zou ik er u de helft van geven.”

Dat is de diagnose: Chaumette wilde voor een Spartaan doorgaan; zijn eerlijken voornaam Gaspard had hij laten schieten voor dien van Anaxagoras, „een beroemd Lacedemoniër, die om zijn republikeinsche gevoelens werd opgehangen,” placht hij te zeggen, maar als men de woordenboeken mag gelooven, dan kwam Anaxagoras er beter af en stierf eenvoudig in ballingschap. Chaumette, die reeds van alles geweest was, monnik, scheepsjongen, handwerksman, kopiïst, onderstuurman, procureursklerk, had in de Revolutie de bestemming gevonden van zijn natuurlijken aanleg; hij was geboren om Spartaan te zijn, het was zijne roeping.

Als hij Simon koos, dan was het in de eerste plaats, omdat hij bij Jean-Jacques Rousseau gelezen had, „dat Emile een schoenmaker meer eert dan een keizer”; dit vleiende Anaxagoras, die zelf de zoon was van een schoenmaker te Nevers. Leest men ook niet in het paradoxale evangelie der filosofische opvoeding: „Ik heb liever dat mijn pupil schoenmaker wordt dan dichter”. Dit was gesproken naar het hart van Chaumette die, met de bewaking van den zoon van Capet belast, veel belangstelling voor den *louve'eau* (het „wolfsjong”, zooals de Dauphin werd genoemd), aan den dag legde.

„Ik zal hem een opvoeding geven”, zeide hij goedig; „ik zal hem van zijne familie verwijderen om hem het idee van zijn rang te doen verliezen”. De wensch om den prins op te voeden „tot den staat van mensch” door hem een handwerk te laten leeren, lachte dezen filosoof bijzonder toe. Bovendien was het voor hem een quaestie van verantwoordelijkheid: de bevrijding der gevangenen van den Temple was het doel van alle royalisten, de droom van alle samenzweerders in Frankrijk; het blonde hoofd van het koningskind was de inzet van de verschrikkelijke partij welke Europa met kanonschoten speelde, en het was uiterst moeilijk een man te vinden, die voldoende vrij was van vooroordeelen voor het werk dat Chaumette verlangde, en die als patriot stevig genoeg in zijn schoenen stond om aan de verleiding weerstand te bieden. Simon had daarvan bewijzen gegeven; hij had dikwijls de wacht in den Temple, vóór en na den dood van Lodewijk XVI, en was een van de weinigen, die door de aanraking met de gevangenen niet verteederd waren: nog kort geleden was een complot om de Koningin en den Dauphin te bevrijden, door zijne waakzaamheid mislukt.

Bij dit laatste feit, dat den doorslag gaf, kwam nog een overweging: Simon was gehuwd met een flinke vrouw vol toewijding, wier zorgen in materieel opzicht onmisbaar waren voor het kind. De geheele wijk had haar aan het werk gezien in het hôpital des Cordeliers; zij was een flinke werkster, zeer zindelijk, een bekwame huishoudster en kon, zoo noodig, een zieke verzorgen. Dit alles zijn stellig de redenen geweest voor deze benoeming, waarover de geschiedschrijvers, wien het meer te doen was om poëzie dan om de waarheid, zooveel treffende en verontwaardigde bladzijden hebben volgeschreven; hun voorstelling, dat Robespierre en Marat — die met de zaak niets te maken hadden en die elkaar haatten — met elkaar te rade gingen om een beul te vinden die den jongen prins dag en nacht zou kunnen kwellen, is een van die gemakkelijke beweringen, even belachelijk als onuitroeibaar. Het idee is van Chaumette, die het een prachtige en tevens veilige oplossing vond; het is geen wreedheid van Nero, maar een conceptie van Homais.

Op 3 Juli 1793 werd het denkbeeld verwezenlijkt; de schoenmaker, twee dagen te voren gewaarschuwd, begaf zich naar het

Hôtel de Ville, naar alle waarschijnlijkheid gekleed „in zijn mooie blauwe jas, in de nationale kleur, gevoerd met scharlakenrood, kort te voren gekeerd”; er bestaat een rekening van den kleermaker Paigné, waarop men leest: „met bijlevering van laken om hem te verstellen”. Vrouw Simon, zeer in haar schik, kon zich niet weerhouden om het geval aan eene buurvrouw, Mme. Dablemont, te vertellen: „Ik krijg een mooie betrekking, ik word in een rijtuig afgehaald, en misschien nog wel meer”, zeide zij. De vrouwtjes uit de straat brachten Marie Jeanne inderdaad een ovatie, toen zij haar huis verliet om naar het Hôtel de Ville te gaan waar zij ontboden was; men droeg haar in triomf, waarvoor zij zeer gevoelig was. Het was goed nieuws dat zij te hooren kreeg: haar man zou, zonder dat hij er iets voor behoefde te doen, 6000 livres per jaar verdienen, zij zelf zou 4000 livres krijgen. Een Pactolus van assignaten!

Om negen uur des avonds werd het kind, uit zijn slaap opgenomen, aan zijne moeder ontrukkt en overhandigd aan zijn nieuwe bewakers, die het als twee wilde dieren moest beschouwen.

De aan Simon gegeven opdracht was, hoewel volstrekt niet wreed bedoeld, verschrikkelijk in hare gevolgen. Om dit te begripen, behoeft men slechts een van die aardige Almanachs de la cour, in rood marokkijn gebonden en met gouden arabesken versierd, op te slaan en daarin te lezen waaruit, vóór den Temple, het Huis van Mgr. le Dauphin bestond: een reeks van groote namen van hertoginnen, markiezinnen en edelvrouwen, gouvernantes en gezelschapsdames, kamervrouwen, staatsiedames, habilleuses, berceuses, feutières en remueuses, een geheele wereld van vrouwen, die men zich denkt vol teedere zorg en eerbiedige attenties voor het kind dat haar is toevertrouwd. Aan het prinsje dat met de majestueuze koningin van Trianon en van de Tuilerieën als zijn aangebeden mama omging, moest een vrouw als Marie-Jeanne schrik inboezemen. De handen van deze vrouw uit het volk, rood en ruw door het grove werk, haar gemeene stem, haar lispelende manier van spreken, haar lompe manieren, en vooral hare liefkoozingen waren een marteling voor hem! Het hart van den armen kleine moest vol zijn van een weerzin, waarvan de echtelieden Simon zelfs de mogelijkheid niet konden bevroeden. Wat voor hem een akelige gevangenis en een tucht-huisstelsel was, leek hun het toppunt van comfort en van goede sier; men had hen namelijk op de tweede verdieping van den toren geïnstalleerd, in het appartement dat bij den dood van Lodewijk XVI vrij was gekomen; nooit hadden zij in zulke zachte fauteuils gezeten en zulken fijnen kost gegeten. De kleine binnenplaats van den Temple, met schrale boompjes beplant, was voor de echtelieden Simon, die aan de stinklucht van de sombere binnenplaatsjes en de smerige gangen van de rue des Cordeliers gewoon waren, een ware buitenplaats, maar een kwelling voor hun gevangene, die de herinnering had aan Versailles, met zijn oneindige vergezichten van kastanjeboomen en bloemen, met zijn bosschen die zich verloren in het wazig verschieft van den horizon. Men kan zeggen, dat uit het samentreffen van deze twee contrasten de barbaarschheid van de bewakers en het lijden van het kind ontstond; maar voor de stelselmatige marteling, voor de slagen met knuppels en poken bestaat geen zweem van bewijs. Er zijn heel wat erger dingen te vertellen; de ware anecdotes die men niet bekend heeft willen maken, uit vrees den jongen koning het poëtisch aureool te ontnemen, zijn veel tragischer dan de verheven en legendaire phrasen die men hem tot zijn beul heeft laten zeggen in antwoord op diens slagen en vloeken. Ik ken zulk een anecdote van een onbetwistbare echtheid, welke is gememoreerd door een ooggetuige, Daujon, commissaris der Commune, een zeer eerlijk man en volbloed republikein; ik deel haar hier mede zooals hij haar heeft opgeschreven, en verander er slechts één woord in, dat te bar is om gedrukt te worden. „Ik speelde op zekeren dag een balspel met hem (den Dauphin); het was na den dood van zijn vader, en hij was van zijn moeder en zijn tante gescheiden.... De zaal waar wij ons bevonden was beneden een der appartementen van zijn familie, en men hoorde gestommel en schuiven met stoelen, hetgeen nogal veel leven boven ons hoofd maakte. In een opwelling van ongeduld zeide het kind: „Zijn die vervloekte sletten nog niet geuillotineerd?” Ik wilde de rest niet hooren, maar liet het spel in den steek en ging heen”.

Ieder die kinderen kent, die weet met welk een sterk geheugen zij dingen onthouden die zij niet moesten hooren en hoe zij onophoudelijk op de loer liggen naar woorden die niet tot hun gewoon vocabulair behooren, ziet hier den Dauphin zooals hij zich tracht uit te drukken in den toonaard van zijn omgeving en zich als een groot mensch en een brani aanstelt. De anecdote is verschrikkelijk, en wat zij te denken geeft is nog treuriger, maar, per saldo weet men van den Temple niets; het is een gesloten geschiedenis waarmede de legende vrij spel had en wat zij er van vertelt is misschien precies het tegenovergestelde van de waarheid. Zoo kan men, om een voorbeeld te noemen, uit de bekende feiten met zekerheid afleiden, dat Simon zijne functiën niet dan met tegenzin uitoefende. Ongetwijfeld bracht de vrees voor eene reactie welke iedereen voorzag, dezen onverwachten omkeer bij hem teweeg. De moedigsten wisten wel, dat er den een of anderen dag verandering zou komen en hielden een achterdeurtje open. Robespierre zelf verborg zorgvuldig papieren welke Courtois ontdekte en later, tijdens de Restauratie, gebruikte. In Simon zelf stak niet meer een Brutus dan in de anderen: een bericht, aan lord Granville gezonden

door een agent van het Engelsche gouvernement die in 1794 te Parijs vertoefde, verzekert dat „Simon, die in het eerst zeer nuttig was geweest (voor de zaak des konings), bevreesd voor het gevaar dat hij loopt, alle moeite doet om uit deze betrekking weg te komen”. — Welk gevaar? Verdacht te worden van een royalistisch complot? Dit is zeker, dat de schoenmaker plotseling zijn ontslag nam en den Temple verliet na een verblijf van zes maanden.

Dit besluit, waarvan men de oorzaken niet kent, is een der duistere punten in deze geheimzinnige geschiedenis. Men zegt dat Simon, voor de keus gesteld tusschen zijn functie van bewaker van Capet en het ambt van commissaris zijner sectie, het laatste koos; maar bij een man, dien men ons pleegt voor te stellen als een voortdurend dronken ellendeling die niets liever deed dan den jongen koning mishandelen, schijnt zulk een daad van heldhaftige belangeloosheid niet zeer waarschijnlijk, want aan de functie van commissaris was geen geldelijke belooning verbonden. Zijn vrouw was bovendien niet in staat om haar vroegereberoep te hervatten: in December 1793 had de zorg van hare verantwoordelijkheid, het niets doen en de verandering van levenswijs haar geducht aangepakt en een ernstige leververstopping veroorzaakt. Zij kwam niet meer van het bed af, en de geneesheer Naudin — ontboden door den tweeden man van de stiefdochter van Simon, den kleermaker Vanhemerlye, van wien hij een klant was — kwam verscheidene dagen achtereen in den Temple om de zieke te bezoeken, die in het begin van het jaar 1794 weer beter was. De Simons verruilden dus vrijwillig een betrekking van 10.000 francs, met vrij vuur, kost en licht, voor een baantje, dat niets gaf. Was misschien het onlangs uitgevaardigde verbod om meerdere betrekkingen tegelijk waar te nemen, de reden van het ontslag des schoenmakers? Ook dat niet, want korten tijd na zijn vertrek uit den Temple werd hij, terwijl hij nog commissaris der sectie was, benoemd „ter vervanging van Grépin tot surveillant des charrois”. Er was dus een andere reden voor zijn vertrek, maar welke?

Hoe het zij, de Simons verhuisden; het was Zondag 19 Januari 1794, bij somber weer en een vochtigen mist. Den geheelen dag was het een ongewoon heen en weer loopen op de trap van den Toren; de deuren stonden open, Marie Jeanne pakte haar linnen-goed, daalde af naar de wacht en nam afscheid van het geheele personeel, waarvoor de gebeurtenis een afleiding was. Zij trippelde rond op de binnenplaats, die bedekt was met natte sneeuw, stapelde haar boeltje op een handkar, en steeg met moeite de trappen weer op, want zij had last van asthma en haar buitengewone zwaarlijvigheid maakte haar het gaan moeilijk. Eerst tegen negen uur des avonds scheen men tijd te hebben zich met het kind bezig te houden; men stelde het voor aan de commissarissen van dienst, vier nieuwelingen, Legrand, Lasurier, Cochefer en Lorinet, die een reçu teekenden, waarin zij verklaarden, dat „Simon en zijn vrouw hun den gevangene Capet hadden getoond, die in goede gezondheid verkeerde, en hun verzocht hadden zich te belasten met de bewaking van genoemden Capet en hun voorloopige décharge te verleen”. . . . Omtrent het vertrek is geen enkele bijzonderheid bekend; geen woord over het afscheid en de houding van het kind tegenover de nieuwe commissarissen. Sloop het misschien? Men weet het niet. Alleen staat het onbetwistbaar vast, dat men hem opsloot en dat in eerstvolgende zes maanden niemand hem meer te zien kreeg. Alleen een mededeeling van de Dauphine, die met Mme. Elisabeth op de verdieping daarboven zat, gewaagt van de opschudding, die het vertrek der Simons in den Temple veroorzaakte. „Op 19 Januari 1794” schrijft zij „hoorden wij bij mijn broeder een groote drukte die ons deed vermoeden dat hij den Temple verliet, en wij kregen daarvan zekerheid toen wij door het sleutelgat kijkende met pakken zagen sjouwen. De volgende dagen hoorden wij de deur openen en in de kamer loopen, en wij waren overtuigd dat hij vertrokken was. . . .”

Laat in den nacht lieten de Simons zich de poorten van den Temple openen, passeerden de wacht en verdwenen met hun handkar in den mist. *(Wordt vervolgd).*

EEN NIEUWE DELFTSCHE VERMEER.

De *Times* van 2 December bevat het bericht, dat bij de kunstkoopersfirma P. en D. Colnaghi te Londen een nieuw-ontdekt werk van den Delftschen Vermeer is tentoongesteld; na al de pseudo-Vermeers, die in de laatste jaren vooral te Londen en Parijs opdoken, eindelijk eens een echte.

Derhalve een gebeurtenis in de kunstwereld.

In het groote werk van Hofstede de Groot over dezen schilder zijn alle bij de uitgave bekende werken, vier-en-dertig in getal, gereproduceerd. Daarop zijn nog op de Hudson-Fulton-tentoonstelling te New-York twee nieuwe schilderijen aan het licht gekomen, zoodat dit stuk het zeven-en-dertigste is, dat wij van hem leeren kennen. Uit beschrijvingen was het reeds lang bekend. Het was in de beroemde veiling van 16 Mei 1696, waar niet minder dan een-en-twintig stukken in voorkwamen. Het was daar nummer één van de lijst en, als buitengemeen kostbaar, geborgen in een kastje. Het haalde f 155, een der hoogste prijzen, alleen overtroffen door de f 200 die er voor het „Gezicht op Delft” (Mauritshuis) en den prijs, die voor het „Melkmeisje” van Six betaald werden.

Daarna verscheen het nog in verscheidene veilingen en eindelijk in die van den ouden Casimir Périer, die in 1848 te Londen plaats vond. Hier werd het voor f 1700 door den zoon teruggekocht en verdween uit het gezicht.

Nasporingen op grond van het zooveen verhaalde bij de familie Périer ingesteld, leidden op het goede spoor. Hofstede de Groot vond het stuk bij de gravin de Ségur, de zuster van wijlen den president Casimir Périer terug, die kort daarop bezweek voor het verleidelijk aanbod van den tegenwoordigen bezitter. Het stukje meet slechts 43 bij 38 cm. *(N. Rott. Crt.)*

Wij waren in de gelegenheid een mooie foto van het thans gevonden schilderij machtig te worden, waarvan wij een reproductie als voorplaat opnemen.

Foto J. Machielse.

HET ROOIEN DER SUIKERBIETEN IN ZEELAND.

DE SUIKERFABRIEK „HOLLAND”, TE HALFWEG.

II.

IN de tram naar Halfweg had onze archeologische reisgenoot tegen Walenkamp en mij rustig z'n hart kunnen luchten over „Zonde en jammer van al die fijne oude dingen, die zoo aan hunne bestemming waren onttrokken”. Maar, zoo heel vroeg in den morgen, blijf je daar dan toch wat nuchter

onder, vooral wanneer je wordt afgeleid door het mooie Novemberlandschap buiten, een helder winterzonnetje over 't vliesje ijs in de Haarlemmer trekvaart en de met rijp bedekte polderlanden.

„Nou ja, wèl jammer van die ouwe dingen; maar wat zal je d'r aan doen, m'n jongen. De zaak is nu éénmaal zóó — en we moeten suiker óók hebben”. En als je dan in 't Automaten-café te Halfweg de witte klontjes suiker in je heete koffie wipte, dan wilde je toch nog betwijfelen of Pieter Post zélf de metamorfose van z'n bouwwerk óók niet vrij leuk zou gevonden hebben; die ouwe Hollanders hebben op onze regenten-stukken en dergelijke kunstwerken zulke erg gemoedelijke en joviale koppen!

Buiten trokken volgeladen dissels wagens voorbij; dát waren dus wèl je bieten! En je volgde dan het spoor van kleiklonten en bietstelen, 't gebolder van wagens over den bevroren straatweg, tot je in ééns het geheele ruime fabrieksterrein, over 't watervlak, vóór je zag. Dat was toch wel een flinke losplaats voor het driedubbele kordon van zwaargeladen binnenschepen met hoogen deklust van grauwege beetwortelen! Daarachter, voor zoover je het open fabrieksterrein kon overzien, één golvende heuvelrij van 't zelfde bietengeel. Vóór de entree der fabriek weer 'n lange file van boerenwagens en dik ingepakte bestuurders, die met kort knorrige geluiden hunne paarden aanzetten of pruttel-vloekend wachtten tot de rij wat opschoot. Was je echter éénmaal binnen het hek, doorgeglippt tusschen uitrijdende wagens pulp, dan voelde je je toch wel gezellig

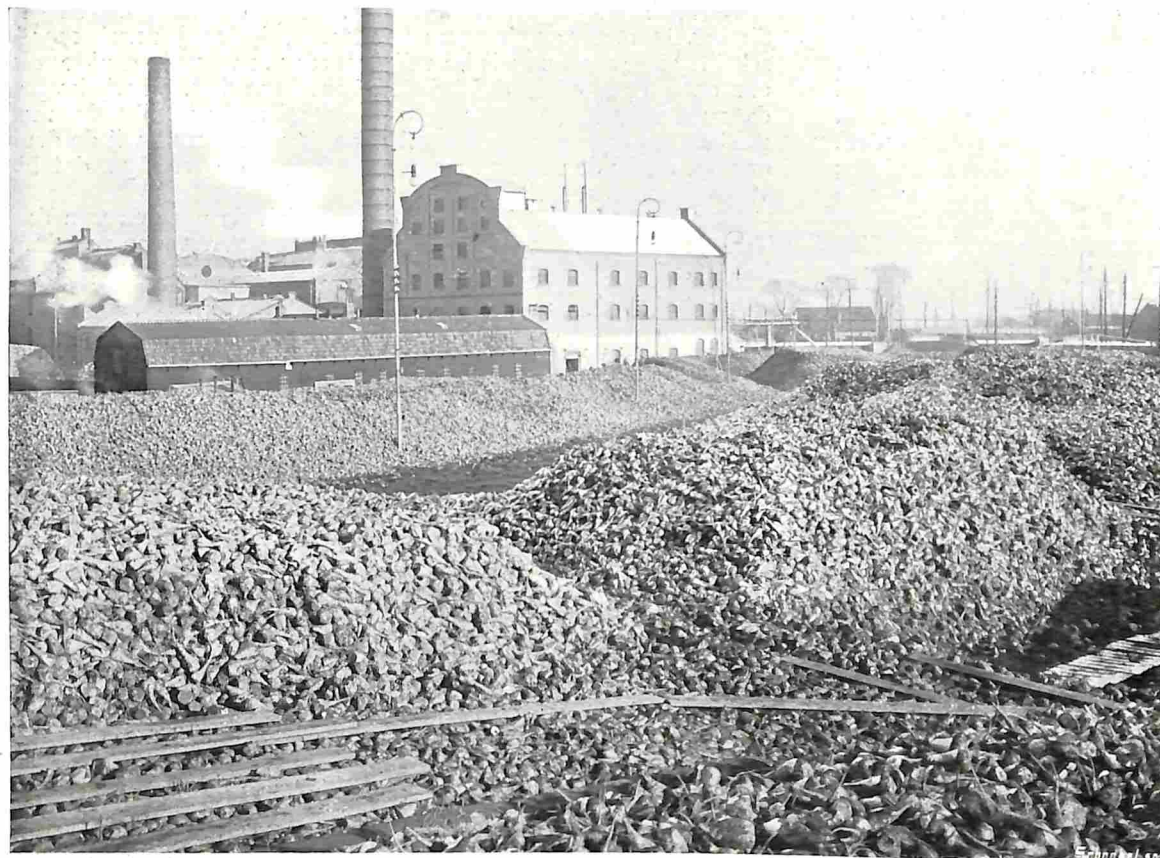

Foto Aug. F. W. Vogt. DE HOOPEN BEETWORTELEN ACHTER DE FABRIEK.

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE SUIKERFABRIEK „HOLLAND”. ACHTERZIJDE.

in dat bedrijvig rumoer bij zonnig winterweer en je snapte dra het nauw verband tusschen dien aanvoer per as en per schuit van bolle beetwortels en dat weggevoerde afvalproduct, de ontsuikerde pulp, nu voor veevoeder bestemd. Hier trof je ook, schoon 't vroege morgen was, nog andere bezoekers en je vriendelijke geleider vertelde je van de groote welwillendheid, waarmee de directie hare fabriek voor studeerende bezoekers openstelt; je maakte kennis met een vroolijk clubje Fransche studenten en een groep leerlingen eener Hollandsche landbouwschool, die onder geleide hunner leeraren de fabriek kwamen bezichtigen.

Verder gaande langs de losplaats en heel dien gordel van beladen schepen, zag je dan op het fabrieksterrein, dicht langs den oever, een breede houten goot opgesteld met voldoende helling om het water stroomend te houden, dat ginds, aan 't eind der loskade als heet afvoerwater van de fabrieksketels in het hoogste gedeelte van die fabriek wordt gevoerd.

Krachtige losmachines brachten nu de beetwortelen op tal van plaatsen uit de ruimen der schepen naar boven, waar de bieten in de goot en het stroomende water plompten. En zoo — voortdurend wentelend en schurend, draaiend om en over elkander — komen de bieten bij 't groote fabrieksgebouw en zijn daar bij aankomst reeds ontdaan van de meeste onreinheden. In de fabriek zelf begint dan dat lange proces van:

algeheele zuivering der bieten in groote waschmachines en het verdeelen van den wortel in langwerpig snijdsel, als blank-gele stukjes koolraap; 't onttrekken van de suiker aan die reepjes in reeks van groote ketels en 't verwijde-

ren van het ontsuikerde snijdsel, dat we zoeven als pulp de fabriek zagen verlaten; dan de zuivering van het suiker-aftreksel door talrijke schuimpersen, wanneer 't sap eerst is opgevoerd naar de boven verdiepingen van het gebouwen-complex; 't indampen van het sap in groote luchtledige ketels; en ten slotte de scheiding van suiker en afloop-stroop in de centrifugaal-pannen.

En dit alles lijkt je nu wel zoo kort en eenvoudig, nu je het

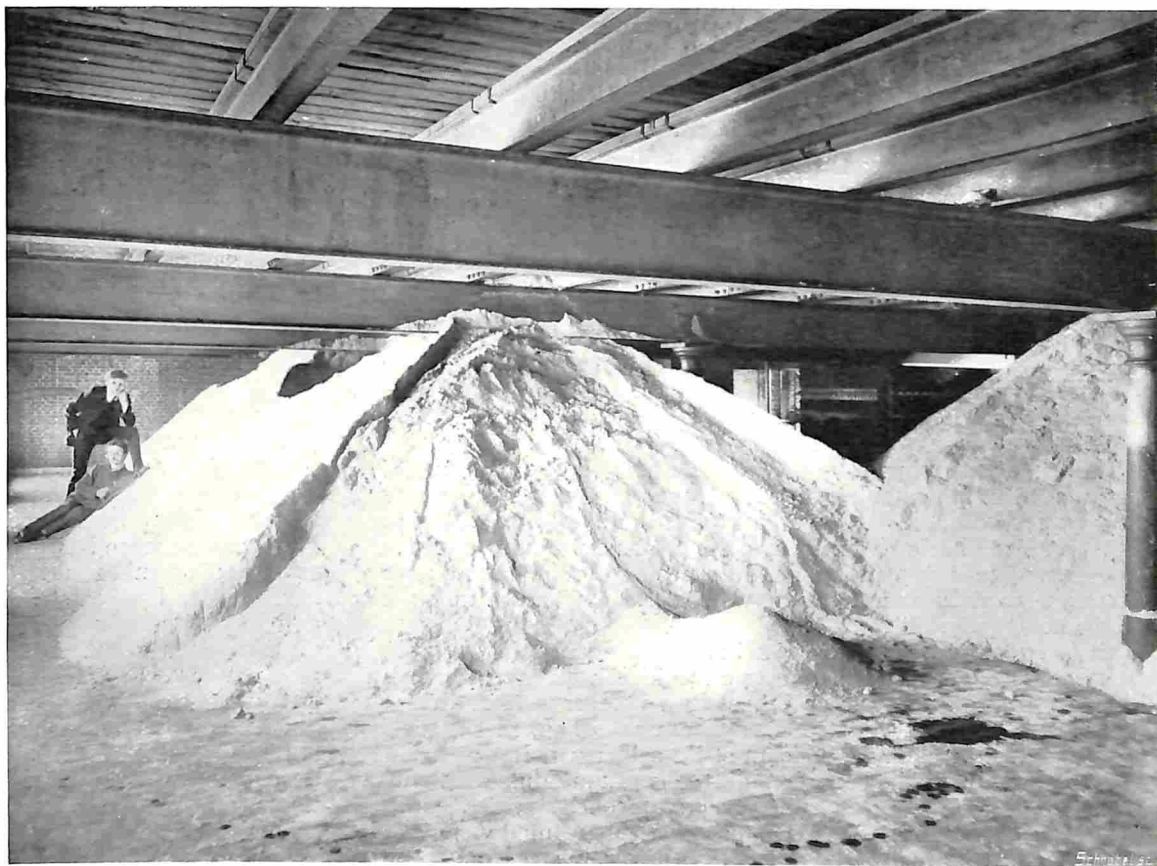
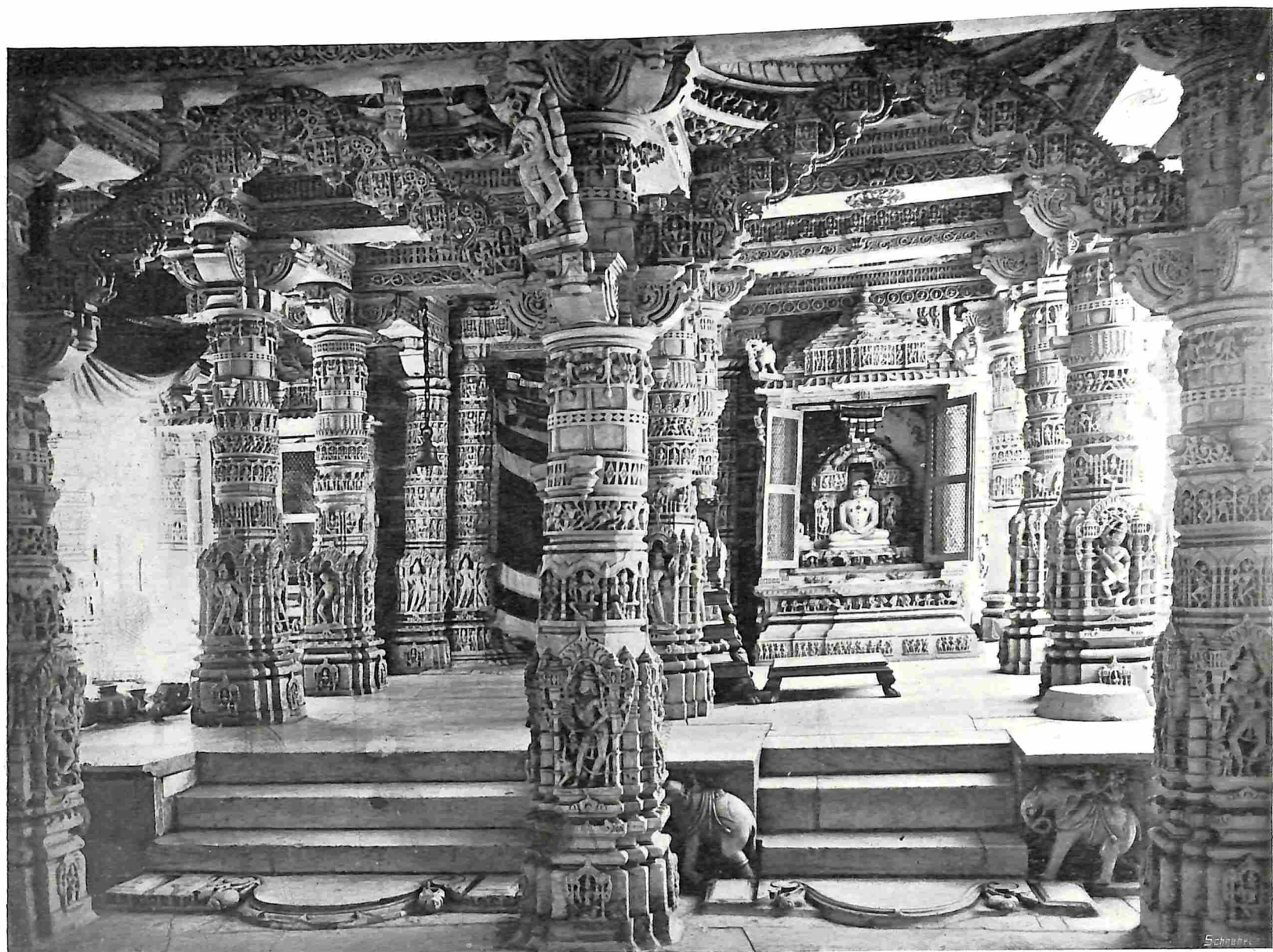

Foto Aug. F. W. Vogt.

SUIKERHOOPEN OP DE ZOLDERS.

BRITSCHE-INDIË, RAJPUTANA. DE DILWARRA-TEMPEL.

zelf ziet neergeschreven, maar in je hoofd spookt 't nog leelijk door het ingenieus-gecompliceerde van alle detail-bewerkingen. Op een der groote voorraad-zolders, waar in gedempt licht lange rijen grauwe suiker-zakken stapelden, trachtte onze vriendelijke geleider ons een beeld te geven van de enorme uitbreiding, welke het bedrijf heeft ondergaan, sinds de fabriek in 1880 onder leiding der tegenwoordige directie is gekomen.

„Dat zoudt U zoo niet denken hé! dat we hier begonnen zijn met 'n 60,000 kilo bietjes per dag?” Nou, als leek weet je niet, of je zoo'n kwantum wel zoo erg min moet vinden, en je houdt je mond dus maar in afwachtend neutrale plooi, tot je in ééns wel overdonderd wordt, wanneer je hoort hoe thans bijna anderhalf millioen kilo bietten per dag in suiker kunnen omgezet worden. Dan moeten je wenkbrauwen wel omhoog en je hoofd verbaasd heen en weer geschud worden, maar net als je „sjonge, sjonge” zegt, dan proef je ook, dat de suiker-atmosfeer al bij je begint in te werken: je sigaar smaakte daarnet al niet, zooals het behoort en 't kriebelde zoo vreemd in je keel; nou merk je pas, hoe zoet je snor en lippen zijn en je zou den verteller wel heel graag willen vragen of hij geen razenden afkeer heeft van alles wat naar suiker en zoetigheid zweemt, als niet na zoo'n cijfer van anderhalf millioen een eerbiedig zwijgen paste. Maar hij heeft reeds je steelsch gelijk gezien en wijdt al grappig uit over z'n groote voorliefde voor Hollandsche haring, gekookte ham en verdere hartige dingen. Straks komt z'n suiker-aard weer boven en verbaast hij je verder door tientallen bewijzen van reusachtigen vooruitgang; „stoommachines, meneer! we hebben 'r 36, vroeger 7”, „verbruik van steenkool, vroeger 1½ wagon, nu 9 wagons per dag; suikerproductie, vroeger 9500 kilo, nu 175,000 kilo per dag. En de heele campagne duurt nu maar 2 maanden!!; „vroeger was je 4 à 5 maanden bezig; ziet U nu ook, hoe onze directeur, meneer van Rossum wel heel groot succes met z'n „arbeid heeft gehad?”

Dan ben je toch wel even wat beteuterd door al die bewijzen van meer dan gewone uitbreiding en je kijkt weer eens rond op de wijde voorraad-zolders; hier moet dan vroeger wel het archief zijn geweest van het illustre Hoogheemraadschap, met stapels plannen en teekeningen vergeeld in stille zolderrust. Hieronder in breede front-zaal presideerde een deftig gepruikte dijkgraaf een plechtige vergadering van zijn doorlucht college. En buiten wachtten de statie-karossen met kostbaar-getuigd vierspan! Ja, dan vond je toch, dat dit alles wel heel anders is geworden!

A. J. P. BIES.

REISINDRUKKEN

UIT BRITSCHE-INDIË.

(Slot).

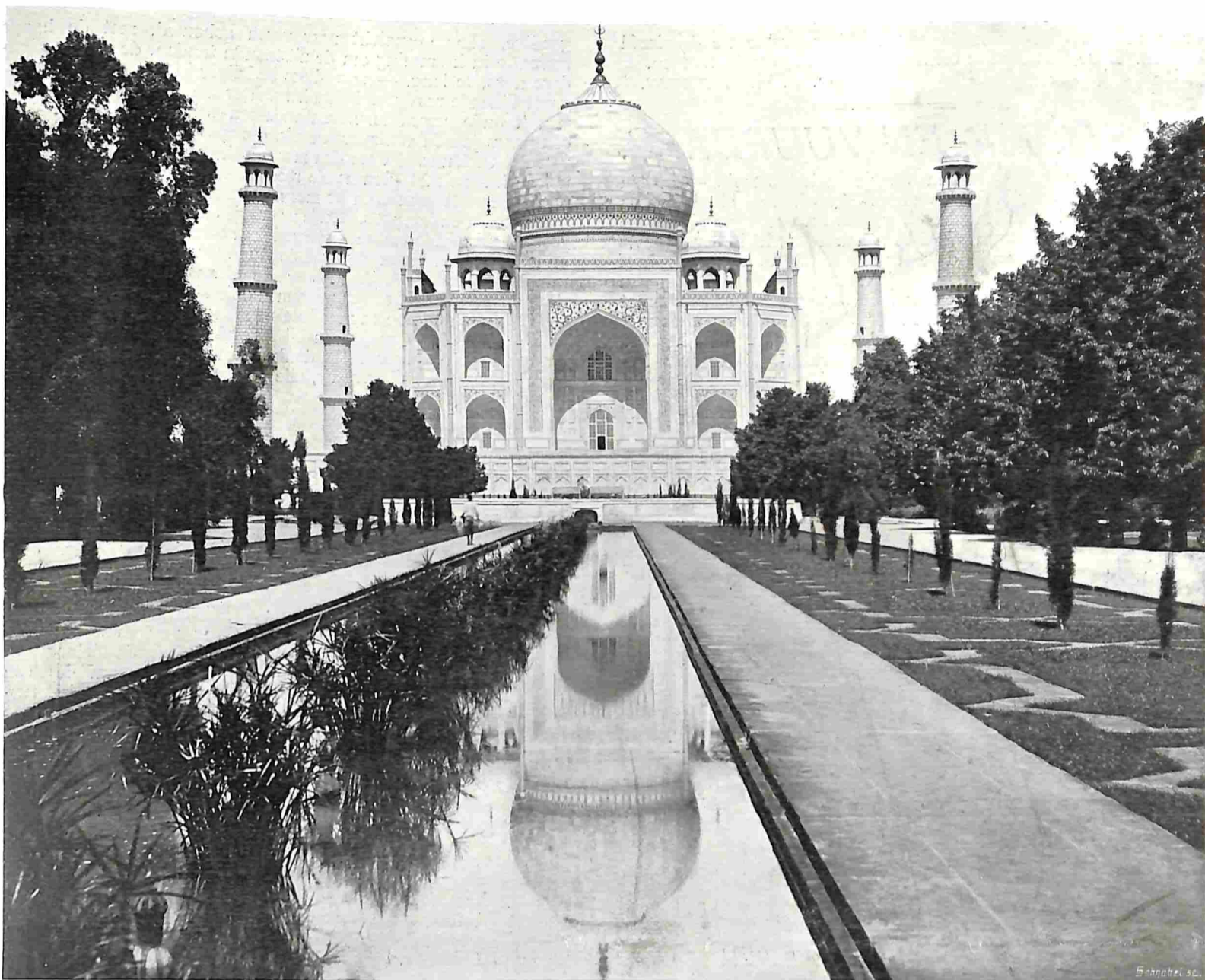
L UCKNOW was de residentie der koningen van Oudh, een titel den heerschers in 1819 door de Engelschen geschonken. De roemrijkste vorsten uit dit geslacht, Ghazi-ud-din-Haidar en diens vader Saadat Ali Khan, moeten wel bijzonder energieke mannen zijn geweest, te oordeelen naar de meesterlijke bouwwerken, welke op hun initiatief verrezen. Paleizen, graftombes, moskeeën, alle opgetrokken in zeer bizarren stijl, zijn prachtig afgewerkt.

Het machtige rijk mocht zich echter niet in een lang bestaan verheugen; de annexatie van Oudh door de Engelschen schijnt zonder twijfel een van de voornaamste oorzaken te zijn geweest, voor den Sepoy-opstand in 1857. Deze groote revolutie heeft menigen druppel bloed doen vloeien, vooral te Cawnpore: zij is de oorzaak geweest van de vernieling der prachtigste bouwwerken. Rumi Durwaza, de Turksche poort, Husainabad Emam-barah, het eenig mooie graf van Mohammed Ali Shah, beide zijn gedeeltelijk verwoest, terwijl het paleis Chhatar Manzil in societeit is herschapen.

Als glanspunt der Indische architectuur verheft zich te Agra, aan de oevers der Jumna, de beroemde Taj Mahal, de eenig mooie graftombe, door den keizer Shah Jahan gebouwd voor zijne gemalin Mumtaz-i-Mahal. Door hooge, fraai beeldhouwde wallen van de woelige omgeving afgesloten, verrijst het mausoleum midden in een idyllisch park, met lanen van palmen en cypresen, waarlangs in marmere bedding heldere beekjes vloeien. Het kunstwerk zelf is geheel opgetrokken van maagdelijk wit marmer; spreuken uit den Koran zijn met gouden staven ingelegd; de kostbaarste edelstenen spaarde men niet, alles om den luister te verhoogen. En binnen in de grootsche hal, diffuus verlicht door getemperd zonlicht, onder een machtigen koepel, rust het aardsche omhulsel der Koningin, die volgens de overleving een wonderschoone, superieure vrouw geweest moet zijn.

Uit alle oorden der wereld stroomden de kunstliefhebbers toe, om dit meesterstuk in stille aandacht te kunnen bewonderen. Ofschoon reeds bijna drie eeuwen lang blootgesteld aan wind en weer, verheft dit kunstwerk zich nog steeds waardig en fier, ongeschonden en onbeschadigd, alsof het kortelings gebouwd ware. Diepe stilte heerscht in dit gewijde oord; ieder is onder den indruk van dit wonderlijk mysterieuze geheel.

Agra is ook de plaats, waar eens de roemrijke Akbar, thans

BRITSCHE-INDIË. DE TAJ MAHAL TE AGRA.

in den volksmond nog de Grootte geheeten, bij voorkeur toefde. Talrijk zijn dan ook de herinneringen aan dezen machtigen vorst, ontelbaar het aantal nuttige instellingen en fraaie kerken en paleizen, op zijn initiatief ontstaan.

Agra zelf lag vroeger grootendeels binnen een fort; het was het centrum der Mogol dynastie, welke eertijds geheel Hindostan beheerschte. De troonzalen te Agra munten uit door weelde en pracht, glansrijk zijn de moskeeën, een ruim uitzicht op de heele omgeving biedend.

Niet ver van Agra verwijderd ligt Fatehpur-Sikri, het paleis, waar de groote Mogol het liefst resideerde. De appartementen der keizerlijke Sultanen waren met grooten luister ingericht. In roode zandsteen verheft zich de woning van de Hindoe vrouw des keizers, terwijl verderop het paleis staat van Miriam, een Portugeesche Christin, die het levenslicht schonk aan den troonopvolger Selim, later keizer Jahangir.

Alle glorie is tijdelijk; ook de roemrijke Akbar was sterfelijk. Het graf van den grooten Mogol bestaat uit een geweldige tombe van vele verdiepingen, te Sikandrabad opgericht. Bovenop, nabij de plaats waar des keizers hoofd rust, stond een gouden pilaar, welke eens den Koh-i-Nohr, den grootsten zwarten diamant der wereld, droeg. De schendende hand van den Maharaja Suraj-Mal van Bharatpur heeft in 1764 deze kostbaarheden, evenals vele anderen, ontvreemd.

In dit mausoleum slaapt de machtige heerscher zijnen eeuwigen slaap en nog jaarlijks trekt de bevolking in bedevaart hierheen, om haren kinderen en kleinkinderen eerbied af te dwingen voor de nagedachtenis aan dezen grooten man.

Na Agra bezochten we Delhi, de hoofdplaats van den Islam. Omstreeks de 12de eeuw werd deze heele streek en het Vijfstromenland door de Mohammedanen veroverd; Indrapad en Firozabad, later bloeiende handelsplaatsen, dankten haar ontstaan aan de eerste Ariërs, welke zich hier vestigden. In volgende eeuwen troonden de Mogol keizers in al hunne glorie te Delhi; gedurende de 18de eeuw heerschten hier de Perzen. Daarna kwamen de Mahratta's aan 't bewind, totdat de Engelschen in 1804 deze streken voor goed bij hunne koloniën inlijfden.

Delhi is schitterend gebouwd en lijkt zeer veel op Agra. Ongeloofelijke pracht en praal moet hier vroeger ten toon gespreid zijn; de kostbaarste paleizen en fraaiste moskeeën getuigen nog van vroegere glorie.

Een geheel ander aspect bieden de provinciën Radsjipoetana en Jaipoer, beiden onafhankelijk van 't Engelsche gezag. De bodem is hier veel vruchtbaarder, kleine bergen en heuvels begrenzen de talloze rivieren, meest alle zijtakken van den Indus. Opvallend is de rijkdom aan wild, 't geen grootendeels verklaard wordt uit 't feit, dat hier de bewoners weer Hindoes, dus absolute vegetariërs, zijn. Talloze reeën, gazellen en dwergantilopen grazen op de velden; groote roofvogels en bont gevederde papegaaien vliegen door de lucht, terwijl pauwen uiterst talrijk zijn. Wilde apen, groote langgestaarte dieren met grijze baarden, vertoonen zich in de bosschen en zelfs in de steden, waar ze langs de huizen klimmen. Ze zijn zóó overtuigd van hunne veiligheid, dat ze, alhoewel wild, toch uit de hand eten.

Jaipoer is een hoogste eigenaardig land; de hoofdstad heeft een eenigszins Perzisch uiterlijk, zoowel wat den kleurenrijkdom als de vuilheid der bewoners betreft. Onvergetelijk blijft voor mij een tocht door het rotsgebergte van Jaipoer, gezeten op een der olifanten van den Maharajah, ons toegezonden teneinde zijne paleizen te kunnen bezichtigen. In regelmatigen gang, snuivend en oorflappend, droeg deze, met kostbare kleeden zwaar gedrapeerde viervoeter ons door de bergen naar 't heiligdom van den vorst. Onder escorte van gepantserde speerdragers werden we binnengeleid in 't paleis, het mooiste denkbare ontspanningsoord. Heerlijke tuinen, prachtige groote vijvers, waarin alligators en krokodillen rondzwemmen en een heeten strijd kampen met spitsbekkige reuzen-schildpadden om een hun toegeworpen stuk vleesch.

Te midden van deze omgeving, ruime uiterst weelderig ingerichte paleizen, grootendeels uit melkweit marmmer opgetrokken; een heerlijk koele atmosfeer heerscht in de vertrekken, daar de verzengende zonnestrallen door het marmmer teruggekaatst worden.

Welk een contrast, toen we na onzen zwerftocht door 't binnenland in Bombay aankwamen.

Een felle hitte sloeg ons tegemoet, loodgrijs was de tint der lucht, dor en verzengd alle vegetatie en onbarmhartig zond Helios zijne stralen uit. De pest richtte juist weer groote verwoestingen aan, dagelijks eischte zij honderden slachtoffers.

Toch kostte het ons moeite van dit wonderland afscheid te nemen en sloop te gaan aan boord van de „Africa”, die ons over den Indischen Oceaan naar Triëst zou brengen. Die heerlijke, zoo bij uitstek interessante reis, behoorde weer tot het verleden en als we straks in Europa voet aan wal zouden zetten, bleef ons nog slechts de herinnering aan al het schoons, dat

we gezien en de spannende oogenblikken, welke we doorleefd hadden. Deze herinnering echter hoop ik in eere te houden.

DR. P. H. ENTHOVEN.

DE WATER- EN VUURBAAS.

ZIJN nering was in een steegje in het steegje — in een dwars-steegje, dat doodliep. Tusschen de blinde muren der achterzijden van de groote huizen, leek zijn huisje wel ingedrongen, alsof een dommekracht het huisje met geweld daarin had geperst, zoodat de kozijnen scheef waren getrokken en het trapgeveltje naar voren op kippen kwam te staan. Gelijkvloers waren aan de straat twee vensters met kleine groenige ruitjes en daarachter stonden op een plank met wit kastpapier heldertjes belegd roodgelakte Chineesche theebussen, waarin de stroopballetjes waren bewaard. Terzij was het lage, poortachtige deurtje, de onderdeur altoos aanstaande op de klink, zoodat je haar maar open had te duwen, de bovendeur naar binnen opengeslagen.

Daar binnen was altoos des morgens een vreemd licht. Het scheen een groote, hooge ruimte en in de diepte brandde een rossig grijnzend vuur van doovekolen onder een hooge, zeventiende-eeuwsche schouw. Aan een ketting hing een zeer groote roodkoperen, glanzende ketel boven het vuur, met de tuit, als een vurige slang, die zijn kop hoog op 't gebogen lijf had opgeheven, naar voren.

En voor dat vuur zat Arie, de baas, op een laag, rieten stoeltje zonder leuning, maar hij was zoo groot, dat hij met zijn breedten, naar voren gekromden rug, toch donker en hoog tegen het rood gloeiende vuur oprees. Links lag, goedig, de groote messing tang, en rechts hield Arie het haakje omhoog, waarmee hij den ketel wat naar boven kon doen overhellen, zoodat een straal water spiralend uit de tuit stroomde, waar Arie het dan opving in de emmers en ketels en keteltjes, die de boeien uit de buurt kwamen brengen.

Zijn rechterbeen lag in de boven pilow broekspijp altoos strak, met het pilow slap er over heen. Want dat been was van hout, een dood ding, dat zich voor het vuur lag te warmen. Het linkerbeen was hoog opgehoekt met de breede lange dij als een tafeltje. Op den beenderigen, langen, paardachtigen kop van Arie stond komiekig schuin een oude soldaten politiemuts en 't grijsblonde haar stekelig er onder uit. Zoo zat hij nu al meer dan dertig jaar elken morgen, van vijf tot negen uur en elken avond van vier tot negen uur voor het vuur, zijn beenderig ge-laai met de flauw blauwe oogen, den forschen neus, den martialen knevel en de krachtige, ronde kin, beschenen en verwarmd door het hooge turfvuur. Al zijne bewegingen waren gewoontebewegingen geworden en hij deed ze met het gemak en de langzaamheid van een zuiver gesteld uurwerk. Hij voelde, als hij het haakje om de tuit had geslagen, precies hoeveel water er nog in den ketel was en hoever hij den ketel naar voren had te trekken, om het warme water er te doen uitgulpen, zonder één droppeltje te morsen. Hij greep met de messing vuurtang precies het gloeiende kooltje, dat aan de beurt was om er uit gepakt te worden. Zijn oogen volgden de rosse metsellijnen van de vergloeiende turven en aan de kleur wist hij of zij ver genoeg waren om er uitgehaald te worden en in den hoogen zwartigen doofpot links te worden gestikt. Mie, zijn vrouw, bonkerig wijf uit de heffe, breed en zwaar in de dijen, geweldig de krachtige schouders, maar plat de borst, de neepjesmuts dicht om het hoofd en het vleezige,

goedige, slappe gezicht naar voren gebouwd, met de hooge bovenlip in kromming om de uitstaande tanden, de spitse, pien-dere neus, te lang, — was altoos bedrijvig in dat zoo plotseling groot lijkende rossig verlichte hol achter die twee kleine vensters van 't oude, verzakte, zeventiende-eeuwsche huisje. Zij droeg van 't oude, verzakte, zeventiende-eeuwsche huisje. Zij droeg een paars jak en een zwarten rok, die rossig schimde in het licht van het turfvuur. Tegen den morgenschemer kwamen de boeien uit de huizen met glimmende roodkoperen of messing ketels of met glanzende komforen of met mahoniehouten theestoven met gele banden en hengsels. Oude vrouwtjes kwamen zorgzaam met groene, glanzende testen, botergeel van binnen. En uit de heele buurt, van den Steenweg, van de Oude Gracht, 't Buurkerkhof, van de Donkerstraat, ja, zelfs van de Mariastraat en de Bakkerssteeg en Achter Klarenburg, kwamen de oude vrouwtjes zorgzaam met testjes en de boeien met ketels en komforen en mandjes naar het steegje-in-het-steegje, om bij Arie warm water en gloeiende turfkolon te halen. Binnen, donker zijn breedten rug tegen den gloed zat Arie, en zijn vrouw, alle boeien bij den voornaam ken-

nend en de oude vrouwtjes bij den achternaam, sprak luidruchtig met ze en nam ze de ketels en de komforen af en reikte ze den baas aan, die al die ketels en komforen kende, precies wist voor hoeveel ze noodig hadden en ook precies wist, of dadelijk betaald werd of gepoft. Hij onthield dat nauwkeurig en eerst als tegen negen uur de toeloop verminderde, nam hij een stukje krijt, zette het tusschen de knijpers van de tang en daarmee nu schreef hij tegen de hooge, zwarte, staande hardplaat achter letters en teekens schuine streepjes, vier rechte en het vijfde dwars er doorheen. Elk streepje was een gepofte cent. Het was den heelen morgen een roezemoezig door elkaar praten in het rossig verlichte hol van Arie den water-en-vuurbaas en door dat praten heen ging de meelijerige stem van Mie. De boeien, allen nog hui-verig in den morgen, gemelijk in haar nuchterheid, klaagden over hun volk, of ze vertelden van voorvallen in de huizen. De oude vrouwtjes, met de geruite omslagdoeken om de smalle ruggetjes, kwamen rillerig zich dicht bij het groote vuur warmen en vertelden klagerig van haar lichaamskwalen en over de duurte en volgden fèl den gang van de tang in het vuur, om te zien of ze wel een groote kool kregen in hun testje.

„Ik gaan d'r vandaan. E mins het daar nooit rus. Ze zeit, d'r binne meer boeien en ik seg der soo bovenop, der binne nog meer dienste, da see ik der

soo bovenop. As me jonge toch fesoendelijk an me raam komp sa-k-m toch wel wat te segge magge hebbe.”

De meid, vol-bloedig, met den wulpschen hals bloot, beschenen door het vuur, stond dicht bij den baas, om zijne toestemming. Maar de baas, altoos diplomatisch-schrander zijn woorden wegend, om later als er hommeles van zou komen, niks gezegd te hebben, had zich veel geluiden eigen gemaakt, die toestemming konden beduiden en toch niets bepaalds zeiden. „Oheoe... dat is seker! Oemoem... nee, soo seg je se 't maar...”

Soms, als zoo'n jonge meid dicht bij 'm kwam staan en 'm nog toelachte en 't was er eene, die royaal kocht, dan haalde-ie herde inneringen op uit zijn diensttijd. Hij was korporaal geweest bij de veld-artillerie en een stuk was voortijdig gesprongen en dat had 'm zijn rechterbeen weggeslagen. Hij was gepensionneerd wegens in en door den dienst gekregen gebreken en dat altoos verzekerd zijn van zijn bestaan, had hem een rustige blijmoedigheid gegeven, een gestadige stille vreugde aan het leven. Hij was altoos in goeden luim, knipoogde een elkeen moedgenvend toe, was afkeerig van ruzie of veel drukte en zijn heele bestaan was

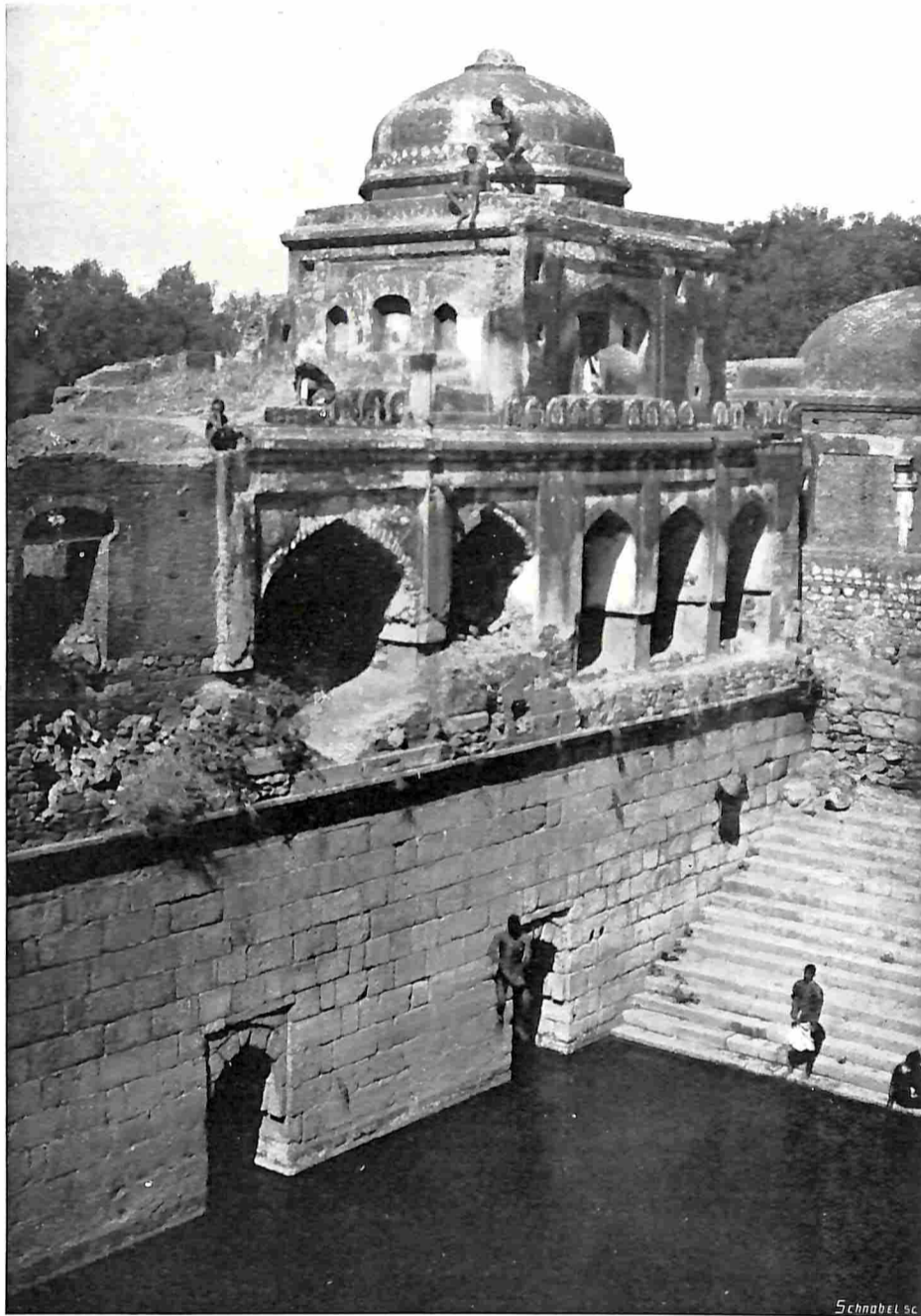

Foto Dr. P. H. Enthoven.

BRITSCH-INDIË, DELHI.
MAUSOLEUM VAN NIZAM-UD-DIN-AULIA

een reeks van kleine genietingen. Als hij opgestaan was, 's morgens om half vijf, neuriede hij reeds, als hij de turven onder de schouw opstapelde om een kern van doovekooltjes op spaanders gelegd. Hij had zelf gevonden, hoe je de turven moet leggen om ze tot een vasten stapel te krijgen, waar net genoeg trek in zat om ze te laten doorgloeien, zonder dat ze veraschten. En als dan de spaanders knapperend vlam schoten en hij snoof den harsgeur op, dan begon al dat geluk van den nieuwen dag, dat stil-bewuste van wél verzorgd te leven en zijn eigen baas te zijn, niet gekoeieneerd meer te kunnen worden door den sergeant, net veilig ont-komen te zijn aan den militairen dienst, waarvoor hij in een baloorig oogenblik had geteekend. Als de turven begonnen te gloeien, voelde hij de warmte lekker langs zijn gezicht strijken en om zijn leden koesteren en, met de jaren kouwelijk geworden, gaf hem dat groote warmte uitstralende vuur vóór zich, een gevoel van doortintelende gezondheid.

☞ Dan kwam zijn vrouw met den grooten gebloemden bak vol koffie, goed gezoet met de stroopballen en de vier zware sneden bruin brood met dik boter en kaas. En nu, wachtend op de klanten, slurpte hij de warme, zoete koffie en at het versche brood, rustig, langzaam, genotvol, voelende de verzadiging van zijn gezond, sterk lichaam.

Nu kwamen de meisjes en de vrouwtjes — de vrouwtjes om hem heen staande met veel achting, want ze wisten allen dat-ie zijn pensioen beurde en vrij was als een vogel in de lucht en dat-ie in zijn eigen huis woonde en dat ie maar centen zat had en geen kind of kraai om voor te zorgen. En de jonge meiden, die wouen nog wel van hem weten en stonden dicht op hem en met de ketels vol kokend water in de hand bleven ze soms nog staan luisteren, als hij vertelde van de soldatengrappen op de „sambree”, of hij haalde weer zoo'n ouden soldatenbak op. „Toen ie zijn vrouw vrijde en hij most schildwachie staan, had-ie zijn kapotjas uitgetrokken en 'm opgevuld met strooi en het geweer er tegen aan met de bajonet naar buiten en toen hij met zijn vrouw er van door en op een bank an 't vrijen. De majoorsche stond aan 't venster te zien, en zag die bajonet om het hoekkie steken en de man verroerde zich niet. Toen had den volgenden dag de majoor 'm voor de troep geroepen en gezeid, dat-ie een voorbeeld kon genoemd worden van wege zijn stilstaan en hij had zijn lachen niet kunnen houden, zooals hij die majoorsche beduvelde had. En de sergeant-instructeur mos, toen d'r een nieuwe luit'nant kwam, 's avonds de mannetjes les geven, die niet leze konden. En die trouw kwame om lezen te leeren, kregen een glas bier en een sigaar, die de luit'nant betaalde. Nou, toen dat bekend werd, had-ie, hoewel-ie goed lezen en schrijven kon, zich ook angegeve als „niet lezende en schrijvende te kenne”, zooas 't hiette, en hij had zich dom gehouden en elke week zijn glas bier en sigaartje gehad en na drie maand mosse ze den luit'nant toone wat offe ze geleerd hadde. Nou die andere boerenkoppen niet veul, maar hij schreef zijn brief als een klerk en hij las in één stuk weg. Toen had de luit'nant 'm an al die stomme boerehoofde as voor een voorbeeld gesteld en den volgenden dag was-ie „briggses” en bij den sergeant-instructeur kon-ie geen kwaad meer doen”.

Als het dan stiller werd tegen negen uur, stond hij op van zijn lage kruk en ging achter in het hol, sloot een deurtje open, werkte zich met zijn hout heen, klots-klots de nauwe trappen op tot het dak, waar hij op het plat duiven hield. Half in het luik staande liet hij ze uitvliegen en keek ze na, hoe ze boven de daken in het blauw rondvlogen, tot ie kouwelijk werd en ze weer terugfloot en ze weer opsloot. Dan ging-ie naar beneden en bakte stroopballetjes op een ijzeren plaat of hij gaf zijn koperen ketel een beurt en poetste hem op met fijn krijt en jenever en nam dan zelf meteen een slokkie, omdat het er nou toch al naar rook. Anders was hij matig en hield meer van Deventer koek. Op de groote, zwarte haardplaat had hij met krijt de rekeningen van de pofklanten opgeschreven. Eerst een tekeningetje, dat hij alleen wist te verklaren, dan vier rechte streepjes en dan dwars voor die vier man, de „briggses”, dat was vijf. Hij kon met genoegdoening die lange rekening van streepjes en hiërogliefen zitten aan te zien en na te tellen en als hij aan het eind der week, Zaterdagavond, de pofcenten binnen had en de soldaten liet weg-marcheeren, knipoogde hij vergenoegd, want er was menige vleugelmannen bij gekomen en menige dure jongen, waarvoor nooit kooltjes of warm water waren geleverd — maar nie-waar, waarom poffen ze en hij liep er ook wel eens mee in en dat mosse dan die andere poffers maar betalen. Tegen den avond werd het weer drukker. Want dan kwamen de meiden warm water voor de vaat en voor de thee halen en 's winters kolen voor de stoven; nu was het goed donker in dat groote benedenhuis met zijn zwarte hoeken en het vuur straalde zijn rooden gloed tot in de vensterruitjes en hij zat heel ros verlicht voor den gloed en knipoogde als een kat en gromde van lekkere doorwarmdheid. Alleen Zondags ging-ie uit. Dan droeg-ie een hooge zijden pet en een blauwzijden das op een wit overhemd en aan den linkervoet een pantoffel van tapisseriewerk met paardekoppen in een rand van roode bloemen en hij rookte uit een echt zilveren pijpje een zeer zwarte sigaar met een zeer witte asch, die hij behoedzaam lang liet worden. Hij had dan ook niet zijn weeksche houten been aangeschroefd, dat van vuil hout was met de eindstomp verbrand, van 't soms terugtrappen der afbrokkelende gloeiende kooltjes, maar hij had een zwart gelakt houten been met een gutta-percha stomp. Dan liep-ie tot aan den uitgang van de

steeg en ging op den dwarsboom zitten, die het inrijden van wagens belette en zoo kon hij dan in de stille provinciestad-straat zitten kijken naar de menschen, die naar de kerk gingen, en als de vrouwtjes en de boeien voorbij kwamen, die hij kende, sloeg hij met zijn rechtervinger tegen zijn pet-klep — voor een elkeen anders, voor de oude vrouwtjes, de halfjes-klanten, tikte hij maar even aan en voor de boeien wat meer naar boven en as de mevrouwen passeerden, dan maakte-ie militair saluut en kwam er een hooge voorbij, de majoor of de kapitein of de luit'nant, die in de buurt woonden, dan stond-ie op, want dat mocht-ie voor zijn pensioen wel over hebben en hij wou toonen, dat 't respect 'r bij hem nog in zat! Maar als hij zoo'n half uurtje aan de straat had gestaan, dan begon hij alweer naar huis te verlangen, naar den zoo bekenden reuk van turf, smeulende doovekolen en harsig hout en zoodra hij in de warmte van het hol kwam, glunderden zijn oogen en begon hij keelgeluiden te maken, en hij ging bij het vuur zitten om te hooren naar 't zingen van den grooten waterketel en zag zijn lang gezicht nu weer heel breed gespiegeld in de glimmende bolling van den roodkoperen ketel. Er kwamen 's middags wel burenen op bezoek. De vrouwen zaten aan het raam en dronken koffie met stroopballetjes en kaneel, maar de mannen kwamen bij hem staan. De opperman, die ook duiven hield, en met hem kwanselde en ruilde en de kleermaker, die kanarie's teelde en over zijn kanarie's sprak en de stukadoor, die zoo dikwijls geen werk had. Zij klaagden allemaal, dat alles zoo duur werd en dat het tegenswoordig voor den werkman niks meer gedaan was. Hij gaf keelgeluiden terug en zat met zijn oogen tegen het vuur te knippen en keek zijn kop aan, zooals-ie spiegelde in den buik van den grooten ketel en hij gromde van stille vergenoegdheid over het eigen zich uitgezorgd weten. Zondagavond was het vroeg stil, want de boeien hadden uitgaansdag en alles was vroeg ingehaald. Dan kwam Mie bij hem zitten voor 't sintelende vuur en ze begonnen te berekenen, wat ze verdiend hadden en hoeveel geld er nou al op de spaarbank stond, en Mie zeurde er dan over om stil te gaan leven, omdat het nou toch kon met het pensioen en watte ze hadde en de nering met stand verkoopen.

Hij liet haar stil praten en gromde geluiden, maar gaf niet toe, want hij voelde zich hier heel goed en had grooten angst om uit dit veilige, warme hol te gaan, dat hem zoo alles gaf wat hij van het leven vroeg en waar hij zooveel centen verdiende, en als 't wat later werd zat-ie alleen te soezen en dacht aan zijn militairen diensttijd. Nu, zonder de gefantaseerde grappen en grollen, maar heel ernstig, zich herinnerend al die vele booze dagen, dat-ie gekoejeneerd was en over zijn eigen lichaam niks te zeggen had gehad en de dagen doorgebracht op de politie-kamer en van het staan blauwbekken, 's winters in den nacht in het schilderhuis, hij altoos al kouwelijk van natuur en hij had al wel den loop van 't geweer voor de borst willen zetten en met den voet den trekker bewegen, om er maar uit te zijn.

Hij keek naar zijn Zondagsche houten been met den gutta-percha stootklos en hij gromde weer vergenoegd, knipperde met de oogen en was dankbaar, dat-ie dat houten been had en nu zoo vrij en zijn eigen baas en hier veilig gered in het donkere steegje in zijn eigen pandje, gered voor dat wreede, harde leven en de koude daar buiten, dat moeilijke leven, 'twelk begon voorbij den dwarsboom van 't steegje, waar de groote straat lag.

En tegen negen uur, als hij in de diepe bedstee achter den turvenstapel te ruste ging en zijn Zondagsche been afschroefde, nam hij het nog even in de hand en beschouwde het en keek na hoeveel de gutta-perchaklos al was afgesleten en legde het houten been zachtjes, met een zekere genegenheid, tot de volgende week, weg op de plank in de bedstede, en zich dan uitstrekkend in het bed, voelde hij het gemis van zijn rechterbeen als een groot geluk, als een redding, waarvoor hij niet dankbaar genoeg kon zijn....

BERNARD CANTER.

LICHTEN DER ZEE.

Nu streelt de wind met zacht gesuis der duinen hoogsten rand,
Nu zingt de zee haar avondzang, nu gloeit het vochtig strand.
Tot aan de verre Westerkim een trillend lichtspoor blinkt
En in een aureool van vuur de zonneschijf verzinkt.

Zie hoe de dag in vollen glans zijn stervensuur begroet,
De zee is louter smeltend goud, de hemel enkel gloed!
De wind wordt stiller, slechts de zee nog hoorbaar ademhaalt...
Dan kwijnt het licht, de kim verbleekt en snel het duister daalt.

De branding krult en breekt en schuift een vlokkelig witten rand
Die telkens hooger strepen trekt op 't droge bruine zand.
En plots'ling schiet een phosphorgloed hoog langs der brekers top
En lost de schuimlijn zich in vuur, in vloeibaar zilver, op!

O! wie genoot ooit lang genoeg dit heerlijk schoon gezicht!
Zie golvenrijen achtereen, die spatten in dit licht!
En als ik dralend huiswaarts keer, neem ik d'herin'ring mee
Dat ik een wonder heb aanschouwd: het lichten van de zee.

S.

VOGELFOTOGRAFIE IN NEDERLAND EN DAARBUITEN.

..... Ongetwijfeld zal de vogelfotografie, zooals die thans in vele landen met vlijt en succes beoefend wordt, groote verbeteringen brengen in de illustratie van ornithologische werken...."

JAC P. THYSSE.

(Het intieme leven der Vogels.)

"If one produces good authentic photographs, you may be quite sure, they were not secured without patient waiting and a careful study of his subjects," schreef William Lovell Finley, een bekend Amerikaansch field-naturalist, zeer terecht in het voorbericht van een zijner werken. En toch, ik zou haast zeggen juist daarom, is er geen

Foto P. L. Steenhuisen.

JONGE LEPELAARS IN HET NAARDERMEER.

Foto K. Spengler.

JONGE HUISZWALUWEN OP EEN VENSTERKOZIJN.

PIMPELTJE (RECHTS) EN KOOLMEEZEN IN DEN WINTER.

sport, die meer voldoening en genot schenkt dan de fotografie van levende natuur-voorwerpen, en in het bijzonder die der vogels. Wie nog nooit in de gelegenheid was een vogel-fotograaf aan het werk te zien, er bij tegenwoordig was, of over zijne wederwaardigheden las, hoe hij, gezeten in een tochtig omhulsel in bosch, heide en duin, op het strand, bij den plas of in het moerassige veen, op weinige meters afstand de intiemste tafereeltjes uit het leven van onze gevederde vrienden gadesloeg, kan niet beseffen, welke groote moeilijkheden vaak moesten worden overwonnen, vóór het resultaat als „prentje" in een of ander Zondagsblad werd.... overgeslagen! En dat is waarlijk zeer jammer. Ik weet zoo goed hoe het gaat.

Wanneer men een geïllustreerd tijdschrift doorbladert, en daarbij ook somtijds een of meer vogelfotografieën onder het oog krijgt, dan blijft het doorgaans bij een zeer vluchtige, oppervlakkige beschouwing, en men denkt er niet aan, hoe oneindig veel moeite en opofferingen dergelijke opnamen meestal den fotograaf gekost hebben, en hoeveel tijd en kosten er aan besteed zijn. Zelfs een leek beseft, dat men bij het nest van een volkomen vrij-levend wezen maar geen fotografie-toestel kan zetten, en met den sluit-ter in de hand kan gaan zitten wachten, totdat het onderwerp verschijnt, en bereid gevonden wordt te poseeren. Het resultaat zou naar alle waarschijnlijkheid zijn een algeheele vernietiging van het legsel of het jonge broedsel, wanneer het althans den fotograaf niet aan uithoudings-vermogen ontbrak. O neen, aan het in beeld brengen van dieren is oneindig veel meer verbonden, en den lezers en lezeressen van „Buiten" hiervan een en ander mede te deelen, is hier m.i. wel op zijn plaats, temeer wijl in de thans verschenen jaargangen nog slechts éénmaal (reeds in No. I van den eersten jaargang) een klein artikeltje over dit onderwerp verschenen is.

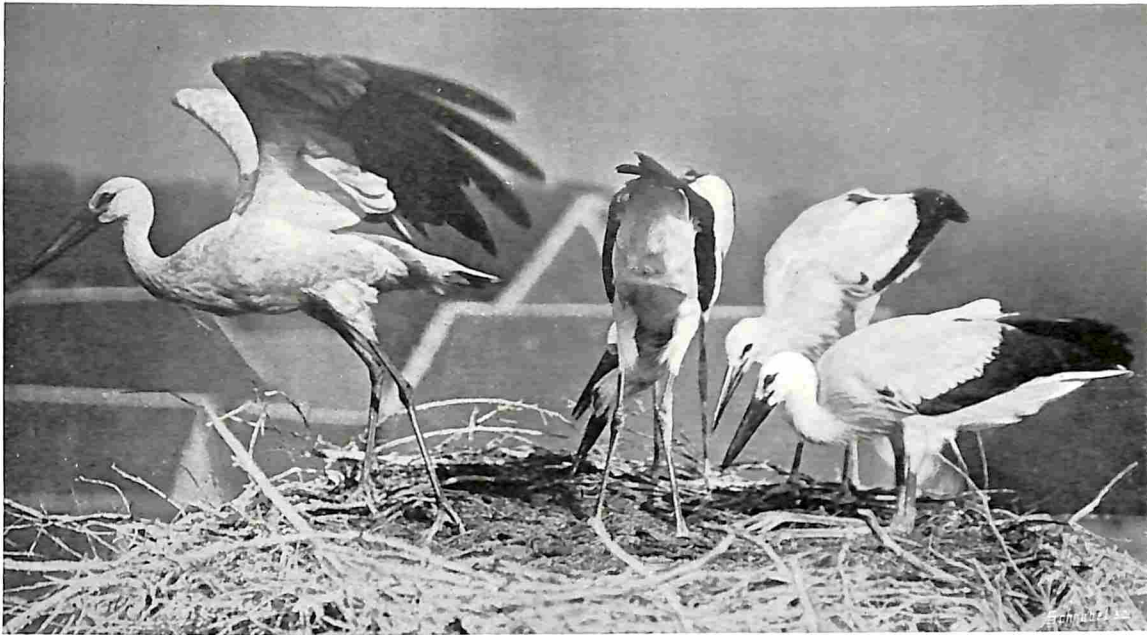
Het eerste en grootste gebod bij het fotografeeren van vogels is geduld; vóór alles is er geduld noodig, en vaak een grooter geduld dan wij menschen bezitten. Niet zelden gaat er een lange dag voorbij, zonder één kans te hebben gehad op een goede opname, maar indien men zijne oogen en ooren gebruikt, en wijd openzet, is zoo'n dag toch nog lang niet zonder resultaat, en moge dan de buit aan opnamen gering zijn of zelfs nihil, die aan notities en observaties is zooveel te grooter, en last not least zijt ge een geheelen dag in Gods vrije natuur geweest, wat ook heel wat waard is. Wie in staat is in het groote, steeds wijd-opengeslagen boek der Natuur te lezen, moet tot de gelukkigste creaturen gerekend worden. Jagen en visschen hebben hunne oogenblikken van groote zelfvoldoening, opwinding en satisfactie, en in geen mindere mate is dit met het fotografeeren der levende natuur het geval. Er is nauwelijks een grooter genot denkbaar, dan te liggen in een bootje aan den waterkant, verscholen tusschen het riet, den bal van den sluit-ter in de hand, wachtende op de dingen die komen zullen, en onderwijl op te merken en te observeren allerlei aardige dingen van wat vliegt en loopt en kruipt rondom. Voorwaar, de vogel-fotograaf, het zij dat hij zijn werk doet voor plezier of voor zijn brood, is wel te benijden.

Niet alleen uit aesthetisch oogpunt beschouwd, hebben dergelijke fotografieën waarde, ook als authentieke illustraties treden zij in den laatsten tijd meer en meer op den voorgrond. Ik herinner mij eens in een boek van een bekend Engelsch ornitholoog en vogelfotograaf (Kearton, over wien straks meer) een drietal afbeeldingen te hebben gezien van een roodborstje. De eerste was geteekend in het jaar 1737 en nog wel „naar de natuur", de tweede verscheen voor + 20 jaar eveneens als tekening in een bekend vogelboek, en nummer drie was door den schrijver naar het leven gefotografeerd.

Het verschil was enorm. De beide eerste geleken evenveel op roodborstjes als op vinken of grasmusschen, maar de gefotografeerde vogel, dát was een roodborstje, dik in de bolstaande veeren gedoken, zooals ze 's winters op ons kozijn komen, om ook wat van den welvoorzien dished mee te pikken. Dat ook gemoeds-uitdrukkingen van vogels te fotografeeren zijn, bewijzen een drietal platen in hetzelfde boek („Wild Nature's Ways"), voorstellende een mistelijster op het nest. De eene afbeelding toont ons den vogel gelukkig en tevreden, de andere met schuingebogen kop wantrouwend luisterend, terwijl zij op de

derde foto verdrietigrondkijkt, omdat de jongen zich, ondanks alle pogingen, niet rustig willen houden. Vaker dan eens heb ik deze foto's ook aan leeken getoond, en allen viel het op, dat de camera zóó betrouwbaar was.

In het jaar 1902 schreef het Algemeen Handelsblad een wedstrijd uit tot het fotografeeren van in Nederland in het wild levende vogels, en we mogen wel zeggen, dat eerst na dien tijd de beoefening dezer natuursport in ons land ernstige aanhangers begint te vinden, of liever, dat het groote publiek na dat jaar er een en ander van onder de oogen krijgt. Vóór dien tijd telde deze natuursport bijna geen beoefenaars in Nederland. Een der forerunners was ongetwijfeld de heer P. L. Steenhuizen, de bekwame preparator van „Artis”, die den eersten prijs verwierf en van wien den meesten mijner lezers en lezeressen voorzeker de prachtige biologische groepen boven de zebrastallen van den Amsterdamschen „dierentuin” wel bekend zullen zijn. Wie van de Artis-bezoekers heeft nog nooit in bewondering gestaan voor de keurige vitrines met eenden, grielen, eksters, oeverzwaluwen en eidereenden, of zich afgevraagd, waar toch wel nummer twee der beide geitenmelkers mag zitten, door den bekwamen taxidermist zóó prachtig in hunne natuurlijke omgeving opgezet, dat die vraag waarlijk alleszins gerechtigd is. O, deze biologische groepen in „Fauna Neerlandica” hebben veel meer waarde voor het publiek, dan de netjes op een rijtje staande verdroogde opgezette exemplaren uit de kasten, die voor de wetenschap van het grootste belang zijn, maar door de meeste bezoekers totaal genegeerd worden. In diezelfde zaal is nog meer moois van Steenhuizen te zien. Ook met levende vogels heeft hij zich veel bezig gehouden, getuige de magnifique stereoscopische fotografieën, voor de ramen staande in vierkante, houten stereoscopen. Ze zijn gemaakt in het Naardermeer, in de duinen, op het eiland Texel, enz., en,

OUDE OOIEVAAR MET VIER JONGEN OP HET NEST.

wedstrijd aan Steenhuizen den eersten prijs, 1000 Mark, toe. Wie werkelijk mooie, authentieke en belangrijke vogelfoto's (trouwens ook van zoogdieren, visschen, insecten, enz.) wenscht, kan ik die uitgave (bij Voigtländer in Leipzig) ten zeerste aanraden. Het is zonder twijfel een der mooiste werken, die geheel en al met foto's geïllustreerd zijn, en dat geen afbeeldingen, waarop men met een loupe naar het onderwerp moet zoeken, om het ten slotte met een groote dosis goeden wil te vinden, neen, prachtige, groote illustraties, waarbij de meeste afbeeldingen in andere boeken verre ten achteren staan.

Aan dat boek nu heeft de heer Steenhuizen zijne beste negatieven afgestaan, en vooral het eerste deel is er voor het grootste gedeelte mee versierd. Zijne keurige foto's van de zoo schuwe fuut, purperreiger, griel en nachtzwaluw wisselen af met niet minder mooie van kleinere vogels, zooals nachtegaal, winterkoninkje, en nog vele andere, te veel om op te noemen. Met dezen fotograaf (die ook eenige van zijne stereoscopie-series in den handel bracht) verscheen ook de heer R. Tepe, van wien vooral de zeer mooi uitgevoerde, artistieke platen in het „Intieme leven der Vogels” van Jac. P. Thijsse aller aandacht trokken. De meeste staan niet bij die van Steenhuizen achter, en dat Tepe nog altijd met succes werkt, moge blijken in 't aardige, onlangs verschenen boekje uit de serie „de Jacht met de Camera”, waarin zeer mooie afbeeldingen van Kievit, scholekster, wulp, wilde eend

zooals reeds gezegd, zeer fraai van uitvoering en bijzonder leerzaam. Daarom is het eigenlijk jammer, dat zijne mooiste foto's in 1906 naar Duitschland gingen, om ter illustrering te dienen voor het bekende werk van Meerwarth „Lebensbilder aus der Tierwelt”, dat ook al ontstaan is uit een wedstrijd van fotografieën van in 't wild levende dieren. Met algemeene stemmen kende de jury in dezen internationalen

Foto A. Burdet.

JONGEN VAN DEN PURPERREIGER IN HET NEST.

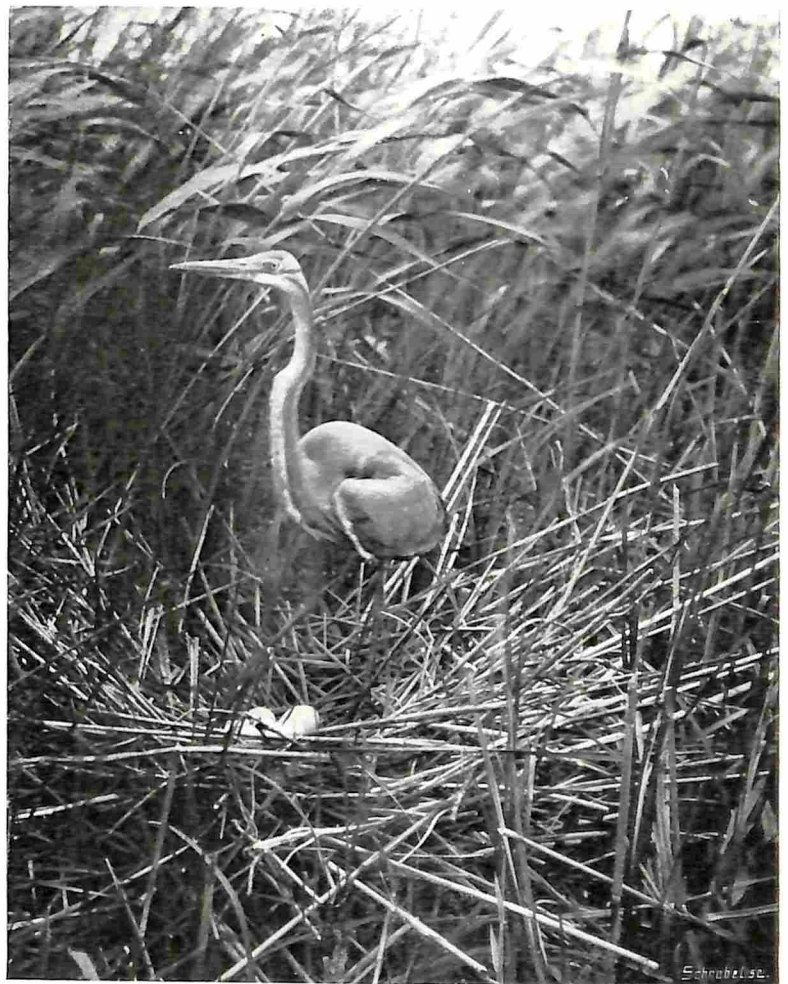

Foto A. Burdet PURPERREIGER OP HET NEST IN HET NAARDERMEER.

Foto A. Burdet.

**IJSVOGEL, GEZIEN VAN VOREN EN OP DEN WEG.
HIJ HEEFT EEN JONGE VISCH IN DEN BEK.**

en andere vogels voorkomen, en dat u althans bekend zal zijn uit de gunstige boekbeoordeling in „Buiten” van 8 Oct. 1910, waarin we o.a. lezen: „... deze eerste serie bevat een twintigtal zoo schitterend geslaagde opnamen van vogels, dat het den toeschouwer voorkomt, alsof al die vogels voor den fotograaf hebben geposeerd en hun best gedaan hebben zich zoo voordeelig mogelijk voor te doen. Zoo de zanglijster bij haar nest, de grauwe klauwier, de tapuit, is het niet, alsof zij den fotograaf hebben uitgenoodigd om hun contereitsel te komen maken?...” We kennen Tepe's werk trouwens reeds uit No. 1 van den eersten jaargang, waarvan vooral de magnifieke scholekster en de keurige lepelaars te roemen zijn. Op de Brusselsche tentoonstelling (1910) behaalde hij den eersten prijs in de afd. fotografie. Na dezen fotograaf volgde werk van amateurs, en namen als de Wolff uit den Haag, van der Sleen uit Haarlem (die beiden, evenals Tepe, ook aan Voigtländer's boek meedoen), Verhey uit Middelburg, Lieftinck uit Groningen, Wolda uit Wageningen, jhr. van Pallandt, Vijverberg, e.a. hebben een zeer goeden klank in de ornithofotografische wereld gekregen. Van den eerst- en de twee laatstgenoemden kwamen reeds meer dan eens illustraties in dit blad voor. Van de amateurs behoort eigenlijk in de eerste plaats genoemd te worden de heer Ad. Burdet te Overveen, die zoo langzamerhand professional geworden is. In de laatste jaren voorzag hij de jaarverslagen der Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland van schitterende vóórplaten, voor eenigen tijd illustreerde hij het artikel over torenvalken in „Buiten”, alsmede een over het blauwborstje in het jaarboekje der Nederl.

Foto K. Spengler.

KUIFMEEES.

Ornithologische Vereeniging 1910, en nu, voor een paar maanden, verraste hij ons met een tweetal series stereoscoop-foto's, ieder uit 25 stuks bestaande. Ik kan u van den heer Burdet niet beter vertellen, dan met dezelfde woorden, waarmede Thijssse hem en zijn werk schetst in een geïllustreerd artikel in deel XV, afl. 2 en 3 der „Levende Natuur”, waar hij schrijft: „Als gewoon liefhebber voor de aardigheid begonnen, heeft de heer B. zich langzamerhand een methode gevormd, zóó volmaakt, dat zijn werk, op het minst genomen, het allerbeste evenaart wat op dit gebied in de wereld is verricht. Zijn verzameling negatieven, die reeds in de honderden loopt, vormt al een soort ornithologisch museum, dat meer dan menige huiden-verzameling van groote waarde is voor de bestudeering van onze vaderlandsche vogelfauna. Hij vergenoegt zich al sinds lang niet meer met het nemen van een nest met eitjes, of van een broedenden vogel in een min of meer gelukkige houding. Neen, hij verlangt bovenal zijne vogels te hebben in bezigheid, in hunne betrekkingen jegens elkander en tot hunne omgeving. Zodoende krijgen zijne opnamen inderdaad het karakter van documenten en worden zij werkelijk illustraties, niet van Nederlandsche vogels, maar van het Nederlandsche vogelleven” En even verder, na de stereoscoop uitgaven te hebben besproken: „... ook is er een heel mooie foto van een lijster, die in de heete zon haar jongen beschaduwet. Verder nog allerlei aardigs van winterkoninkjes, boomklevers, boomkruipers, kwikstaartjes, pimpelmeesjes, koolmezen, roodstaartjes, boomleeuwerik, staartmees, boompieper, graspieper en akkerleeuwerik. Wij hopen van harte, dat de heer Burdet deze beide reeksen spoedig door andere kan laten volgen, en dat hem gegeven moge zijn, het stereoscoopplaatwerk over de vogels van Nederland eenmaal geheel te voltooien. Hij is al een goed eind op weg! Ongetwijfeld zullen velen van onze lezers hem daarbij willen helpen, door hem te waarschuwen, wanneer ergens een vogel nestelt, die nog in de collectie ontbreekt, o.a. ortolaan, grauwe gors, goudhaantje, hop, puttertje, woudaapje, oeverlooper en tafeleend.”

Alvorens van de buitenlandse vogelfotografie een en ander mede te delen, wilde ik u eerst eens wat vertellen van het beoefenen van deze natuursport. Vele en velerlei manieren zijn reeds beproefd om tot een goed resultaat te komen. De meeste voldoening geven nog steeds stereoscoop-fotografien, die het eerst door Steenhuizen werden gemaakt, en sinds wordt door bijna alle naturalisten van naam gebruik gemaakt van stereo-camera's. Wie met deze soort foto's nog nooit kennis maakte, kan ik toeroepen: „Komt, ziet en oordeelt over deze prachtplaten in Natura Artis Magistra, in de series van den zoeven besproken heer Burdet e.v.a.!” Er zit in stereoscopische opnamen zoo'n intense helderheid en zoo'n groote diepte, als bij gewone afbeeldingen nooit bereikt kan worden. Maar al hebt ge nu de beste camera, het duurste statief, de meest uitstekende lenzen, platen, ontwikkelaars, en wat er verder tot de uitgebreide paraphernalia van een vogelfotograaf behoort, en ge weet niet hoe met deze zaken om te springen, en hoe met de te fotografeeren voorwerpen om te gaan, dan zijt ge nog even ver. Ik geef u de verzekering, die wel niet zeer bemoedigend is, dat de beginner in deze edele lichtbeeldkunde den eersten tijd dozijnen platen zal verknoeien, vóór hij tot goede resultaten geraakt. Een der voornaamste dingen, die men in het oog moet houden, is: Verberg u zoo goed mogelijk, er zorg voor dragende, dat aan uwe steeds gespannen aandacht niet het geringste kan ontsnappen. In die zeer moeilijke kunst hebben een paar van de bekendste vogelfotografen van de geheele wereld, de beide broeders Richard en Cherry Kearton uit Engeland, ik heb ze al genoemd, het een respectabel eind gebracht. Beiden „born-naturalists”, hebben de ornithologische wereld in de laatste jaren (ik meen sinds 1897) met de fraaiste en meest verrassende opnamen uit het intieme vogel-, dieren-, insecten-, en plantenleven verbaasd, en vooral hun „Our Bird friends”, dat onder den Nederlandschen titel „Onze gevederde vrienden”, verscheen, alsmede „Wild Nature's Ways”, dat in het Duitsch („Tierleben in freier Natur”) vertaald werd, behooren tot de beste biologische litteratuur van den laatsten tijd. Ik zal u een

en ander vertellen, hoe deze twee camera-jagers hun wild weten te besluipen en te bemachtigen. De kinderen van moeder Natuur onthullen hunne levensuitingen niet aan den eersten den besten menschelijken rustverstoorder, en wie probeeren wil iets van hunne interessante daden te leeren kennen, moet allereerst trachten te zien, zonder gezien te worden, te hooren zonder gehoord te worden en te werken zonder bemerkt te worden, want het doen en laten van in vrijheid levende wezens is heel anders wanneer zij zich geobserveerd weten, dan wanneer dat niet het geval is. Eenerzijds is argwaan en angst duidelijk in iedere beweging merkbaar, anderzijds gedraagt de vogel zich zooals onder gewone omstandigheden.

(Slot volgt).

A. WIGMAN.